

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011
0030 OSLO

Høring - rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester - kriterier og ventelister

Vi viser til høringsnotat datert 7. september 2015. Høringssvaret fra Fylkesmannen i Telemark sendes både pr post og digitalt på departementets nettside.

Fylkesmannens kommentarer:

I Lov om pasient- og brukerrettigheter § 2-1 a står det at pasient og bruker har rett til nødvendig hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste. Hva som er nødvendig hjelp er en vurdering ut fra den enkeltes behov. I denne vurderingen ligger også behovet for plass i sykehjem. Fylkesmannen ser at den foreslåtte lovendring ikke endrer den rettigheten som allerede foreligger, men er å anse som en presisering av rettigheten som allerede eksisterer i dagens lovverk. Fylkesmannen kan ikke se at det er behov for slik presisering.

I Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-1 står det at kommunen har plikt til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester, noe som gjenspeiler pasient/brukers rettigheter. I § 3-2 er det angitt hvilke tjenester kommunen skal tilby, innbefattet plass i institusjon, herunder sykehjem. Det er forståelig at pasienter og brukere som kun ser etter rettigheter i pasient- og brukerrettighetsloven kan mene at dagens rettigheter er uklare. Fylkesmannen har derimot vansker med å se at kommunene ser de samme utfordringene, siden de som jobber med forvaltningen i hovedsak har godt kjennskap til lovverket.

Fylkesmannen har derimot erfaringer med at det er knyttet utydelighet til tolkningen av hvilke tjenester som ligger til bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester. Vi tenker da spesielt på de forventningene som vi kan se i rettighetsklager når det gjelder personalets nærhet og tilgjengelighet. Heldøgns tjenester, eller heldøgns omsorgsplass, er et vidt begrep som Fylkesmannen mener er for utydelig i den foreslåtte lovteksten. I høringsnotatet fremkommer det at flere typer boliger omtales som omsorgsboliger. I høringsnotatet har man forsøkt å presisere hvilke typer omsorgsboliger man ønsker skal omfattes av lovendringen. På side 22 finner vi: *«For å avgrense hvilke boliger det her siktes til brukes begrepet tilsvarende bolig. Med dette menes boliger særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester og som er tilpasset personer med funksjons- og kognitiv svikt,...»*. Fylkesmannen mener at man i større grad bør bruke begrepet *heldøgns bemannet bolig* framfor heldøgns omsorg. Heldøgns bemannet bolig er også et begrep som kommunen er kjent med og som kan gjenfinnes i IPLOS-registreringen. Vår erfaring er at begrepet heldøgns omsorgsplass gir forventninger i

befolkningen om heldøgns bemanning og lett tilgjengelig personale. Samtidig ser vi at enkelte kommuner mener at mulighet for noen besøk av hjemmesykepleie gjennom hele døgnet er tilstrekkelig for å kalle tjenesten heldøgns omsorg. Så lenge dette begrepet kan tolkes så forskjellig, mener Fylkesmannen at det fremdeles vil være knyttet stor utydelighet til hvilke tjenester og rettigheter man kan forvente, også etter eventuell innføring av den foreslåtte lovendringen.

Fylkesmannen stiller seg spørrende til hvordan pasienters rettigheter blir styrket av at kommunen eventuelt får anledning til å benytte venteliste. I følge dagens lovverk har ikke kommunen anledning til å sette pasienter på venteliste så lenge kriteriene for sykehjemsplass er til stede og sykehjem er den beste og eneste løsningen. Vi kan se at det kan være en fordel for kommunen å få en god oversikt over hvem som har behov for sykehjemsplass, eller heldøgns bemannet bolig, men har vansker med å se at ventelister gir fordeler for pasienter og brukere. Fylkesmannen i Telemark har hatt klagesaker der pasienter som har fått kommunalt vedtak om rett til sykehjemsplass og som er i stort behov for dette, har blitt stående på venteliste i opptil halvannet år uten å få den sykehjemsplassen som de har rett til. Fylkesmannen har vært nødt til å presisere overfor noen kommuner at når de har gjort vedtak om at en pasient har rett til sykehjemsplass, må en kunne forutsette at pasienten i løpet av kort tid får flytte inn på en sykehjemsplass, og at plass på en venteliste ikke er å anse som oppfyllelse av vedtaket om sykehjemsplass. Fylkesmannen stiller seg meget kritisk til bruk av ventelister.

På side 23 i høringsnotatet finner vi: *«For å gi pasienten og brukeren trygghet og forutsigbarhet for at vedkommendes behov er sett og at de kommunale tilbud om sykehjemsplass eller tilsvarende bolig er der når behovet oppstår, foreslår Departementet en rett til vedtak om å stå på venteliste etter kommunale kriterier»*. Fylkesmannen er uenig i at det å innføre venteliste er en fordel for pasient og bruker. Vi mener derimot at det å havne på en venteliste kan svekke pasientenes rettigheter. Hva kan en pasient klage på så lenge kommunen har sagt at kriteriene er innvilget og har satt pasienten på venteliste? Et avslag om sykehjemsplass etter dagens lovverk utløser en klagerett til kommunen og til Fylkesmannen. Fylkesmannen mener at det er en fare for at kommunene i større grad vil benytte ventelister framfor å gi avslag på plass, noe som kan føre til en svakere rettssikkerhet for pasienter og brukere.

Som tilsynsmyndighet og klageinstans er Fylkesmannen bekymret for at de foreslåtte lovendringene kan føre til mer byråkrati og til merarbeid for forvaltningen, samtidig som pasienters og brukeres rettigheter ikke blir styrket. Fylkesmannen frykter som angitt foran at enkelte av de foreslåtte endringene i praksis vil føre til svakere rettssikkerhet for pasienter og brukere.

Med hilsen

Steinar Aase
fylkeslege

Lillian Olsen Opedal
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift